

Halvårsrapporten fra utdanningsråden i Brussel – høsten 2007

Innledning

Siste halvdel av 2008 har vært en aktiv periode på utdanningsområdet. Portugiserne har fått i havn Det europeiske instituttet for teknologi og innovasjon (EIT) og det europeiske kvalifikasjonsrammeverket. Og selv om det ikke var noen uformell konferanse for utdanningsministre under det portugisiske formannskapet, var det en meget fyldig dagsorden til rådsmøte i november, og en rekke rådsresolusjoner og – konklusjoner ble vedtatt. Portugiserne etablerte også en egen hjemmeside for utdanning under sin formannskapsperiode, noe som var meget nyttig i hvert fall for meg, og som jeg håper blir praksis også for andre land i framtiden.

Vedlagt er en oppsummering av høstens viktigste saker på utdanningsområde. Listen er ikke fullstendig, og til dels er det ganske korte beskrivelser av sakene. For de av dere som ønsker å lese litt mer om sakene, anbefaler jeg de rapporter som er sendt hjem i løpet av høsten.

Av de tingene som ikke er omtalt nedenfor, og som særlig er verdt å merke seg er to ting. Europeisk institutt for innovasjon og teknologi (EIT) som det nå heter, synes å ha kommet på plass også når det gjelder budsjett. Til neste år vil antagelig de praktiske forberedelsene komme i gang. Sist men ikke minst, det skal være uformelt møte for de europeiske utdanningsministre i Oslo 5. og 6 juni neste år. Den norske utdanningsministeren vil sammen med sin slovenske kollega (Milan Zver) stå som vert.

Forslag til Erasmus Mundus II ble lagt fram i juli

Kommisjonen la i juli fram forslag om annen fase av Erasmus Mundusprogrammet (Com 2007/395). Programmet vil etter forslaget gjelde for perioden 1. januar 2009 til 31. desember 2013 og vil erstatte dagens Erasmus Mundusprogram som utløper 31. desember 2008. Etter planen skal forslaget diskuteres og vedtas av Rådet og Europaparlamentet i løpet av 2008. Norge deltar i eksisterende program og forslaget fra Kommisjonen er merket EØS relevant og åpner for fortsatt deltakelse fra EØS/EFTA.

Forslaget til nytt program viderefører i store trekk det nåværende Erasmus Mundusprogrammet som blir betraktet som en suksess siden det ble etablert i 2004. Målet vil som tidligere være å styrke kvaliteten og attraktiviteten i europeisk høyere utdanning, bidra til dialog mellom folk og kulturer gjennom samarbeid med tredjeland og til utviklingen av høyere utdanning i tredjeland.

De viktigste nye elementene i forslaget er utvidelse av programmet til også å omfatte doktorgradsprogrammer, stipendordninger for studenter og forskere fra europeiske land, bedre integrering av høyere utdanningsinstitusjoner fra tredjeland og i den forbindelse sterkere integrering av det som tidligere har vært kalt "vindu for eksternt samarbeid" som henter midler fra ulike utviklingsfond.

Det nye programmet vil i henhold til forslaget bestå av 3 såkalte aksjoner, som hver vil gi støtte til ulike aktiviteter. *Aksjon 1* vil etter forslaget være Erasmus Mundus fellesprogram inkludert stipendordning. *Aksjon 2* vil etter forslaget være Erasmus Mundus partnerskap med høyere utdanningsinstitusjoner i tredjeland og vil også inkludere en stipendordning. *Aksjon 3* vil etter forslaget støtte tiltak som tar sikte på å styrke attraktiviteten til europeisk høyere utdanning.

Erasmus Mundus II vil for hele perioden ha et totalbudsjett på om lag 950 millioner euro dersom forslaget går gjennom. 490 millioner vil gå til aksjon 1 og 3 og om lag 460 vil være forbeholdt aksjon 2.

På sitt novembermøte kom Rådet fram til en foreløpig politisk enighet (general approach), se nedenfor. Utfordringen nå ligger i at Europaparlamentet ikke har satt opp denne saken for første gangs behandling før i juli neste år. Dette vil kunne bety at en får tidsproblemer, selv om en i pr i dag har masser av tid. Kommisjonen er i kontakt med parlamentet for å se om behandlingen kan bli fremskyndet.

Kommisjonens melding om kvalitet i lærerutdanningen kom i august

Kommisjonen la 3. august fram sin melding om kvalitet i lærerutdanningen "Improving the Quality of Teacher Education" Com 2007/392. Den opprinnelige planen var å legge fram et forslag til rekommandasjon. Dette har en gått bort fra, blant annet under henvisning til subsidiaritetsprinsippet og medlemsstatenes autonomi på utdanningsområdet, og i stedet lagt fram en melding.

Meldingen gir en ganske overordnet beskrivelse av lærerutdanning og læreryrket i Europa, samt de utfordringer lærere står overfor. Deretter gis det en rekke anbefalinger om hvordan lærerutdanning og læreryrket kan styrkes i medlemslandene.

Innledningsvis vises det til forskning som indikerer at lærernes kvalitet helt klart påvirker elevenes prestasjoner og at effekten av denne faktoren er langt sterkere enn f.eks. organisering av skolen, ledelse eller økonomiske forhold. Videre er effekten av organisert etter- og videreutdanning for lærere viktig og forskning antyder at dette kan være en mer effektiv og mindre kostbar måte å øke kvaliteten i skolen på enn hva reduserte klassestørrelse og økt timetall er.

Samtidig framholder meldingen at lærere står overfor nye og økte krav og kanskje er ikke lærerutdanningen alltid rustet til å møte disse utfordringene. OECDs undersøkelse fra 2005 (Teachers Matter) tyder på at det i de fleste land er mangler hva gjelder lærers ferdigheter og problemer når det gjelder å oppdatere og videreutvikle disse ferdighetene. Mange medlemsland synes å mangle en systematisk koordinering mellom de ulike elementene i lærerutdanningen noe som fører manglende sammenheng og kontinuitet blant annet mellom den grunnleggende lærerutdanningen, introduksjonen inn i læreryrket og organisert etter- og videreutdanning.

Meldingen peker på at det er medlemslandene selv som har ansvar og beslutningsmyndighet når det gjelder organiseringen av og innholdet i utdanningen. EUs rolle vil være å støtte dem i deres arbeid, blant annet gjennom utdanningsprogrammene, ulike fonds og støtteordninger og gjennom samarbeidet om utdanningspolitikk "Education and Training 2010".

Samtidig er mange av utfordringene lærerutdanningen og læreryrket står overfor felles i de ulike europeiske land, og det er derfor mulig å gi en felles analyse av utfordringene og en felles syn på hva som bør gjøres. Meldingen peker på en rekke initiativ bør vurderes for å bedre kvaliteten i lærerutdanningen.

På rådsmøtet for utdanningsministre i november ble det vedtatt rådskonklusjoner som oppfølging av meldingen. Her framgår det at medlemslandene enige om, innen rammen av sitt nasjonale ansvar, i alt 9 mål som de skal arbeide mot for å bedre lærerutdanningene. Dette omfatter blant annet å sikre at lærere har høyere utdanning, samt overveie å heve kvalifikasjonskravene hos lærere. Sikre adgang til karriereveiledning i starten, mentorordninger og mulighet for etter- og videreutdanning. Oppmuntre til tettere partnerskap mellom skoler og lærerutdanningsinstitusjoner og sikre sistnevntes kvalitet og relevans. Ta skritt for å gjøre læreryrket et mer attraktivt karrierevalg med mer.

Rådskonklusjonene ber videre landene fortsette samarbeidet innen rammene av Education and Training 2010 og den åpne koordineringsmetoden, samt bruke tilgjengelige felleseuropeiske verktøy som 7. rammeprogram, LLP osv.

Kommisjonens arbeidsnotat om kunnskapsbasert utdanningspolitikk

Formålet med dokumentet, som ble lagt fram i september, er å gi et overblikk over de tiltak på nasjonalt og på EU nivå som igangsatt for å styrke utvikling, bruk og formidling kunnskap og forskning innen utdanningsfeltet. Videre tar dokumentet sikte på å identifisere utfordringer på området og sette en dagsorden for videre samarbeid.

Det er skjedd en betydelig utvikling på dette feltet de siste årene. Notatet understreker at forholdet mellom forskning, praksis og politikktutvikling er komplisert og at det ikke er slik at forskning i alle tilfeller enkelt kan omformes til politikk eller til entydige anbefalinger om politikk. Ofte er det også slik at forskning har sin sterkeste påvirkning på politikken etter at den har blitt filtrert gjennom media, interesseorganisasjoner eller likende.

Notatet bruker uttrykket "**kunnskapskontinuum**" for å beskrive interaksjonen mellom de tre ulike aktørene - forskere, politikktutformere og praktikere - og ulike dimensjoner i kunnskapsbasert politikk og praksis. Dette siste deler en inn tre dimensjoner kalt **kunnskapsutvikling** ("knowledge creation"), **bruk av kunnskap** ("knowledge application") og **kunnskapsformidling** ("knowledge mediation"). Den viktigste utfordringen er å styrke dette kunnskapskontinuum og de ulike dimensjonene. Resten av notatet beskriver utfordringer og gir eksempler på mulige tiltak innen de tre dimensjonene. Det understrekes at disse tre dimensjonene ikke er fullstendig separate og at i en kompleks virkelighet vil grensen mellom dem ofte viskes ut. De er her først og fremst brukt for å strukturere stoffet.

I dag synes situasjonen å være at forskning innen utdanning i mindre grad påvirker politikktutforming og praksis enn hva tilfelle er innen andre samfunnsområder, som for eksempel sosialpolitikk og arbeidslivs/ arbeidsmarked-politikk. Utfordringene på området er knyttet både til utdanningsforskningens relevans og kvalitet, og til det faktum at det i mange land er begrensede midler tilgjengelig for slik forskning. Flere medlemsland har tatt ulike initiativ for å møte disse utfordringene. Notatet peker på en rekke konkrete eksempler på at en har forsøkt å øke utdanningsforskningens relevans samt å styrke kvaliteten i slik forskning.

Den andre utfordringen er å sette politikktutformere og praktikere bedre i stand til å bruke forskning og annen kunnskap i sitt arbeid. Dette er på ingen måte enkelt og rett frem. Både fordi forskningsresultater ofte er nært knyttet opp mot en bestemt kontekst og ikke uten videre kan brukes til politikktutforming, og fordi dette er et område som i mange tilfelle er preget av ideologi. Det er derfor behov for ytterligere å styrke det meldingen kaller en kultur av "refleksjon og evaluering", slik at forskningen i større grad enn i dag kan bidra til å øke innovasjon og bedre praksis. Å utvikle en slik kultur handler ikke alene om at forskningen gjøres tilgjengelig, men også om å styrke politikktutformeres og praktikerens evne til å vurdere og å ta i bruk forskningen.

Formidling kan sees som broen mellom kunnskapsutviklingen og bruken av kunnskap. Slik formidling vil ofte medføre at forskningen må "oversettes" og spres og at forskningsresultater gjennom spredning i nettverk, publikasjoner, websites og liknende. Pr i dag synes dette å være det svakeste leddet i medlemslandenes kunnskapskontinuum. Gjennom å utvikle bedre og mer effektiv formidling av utdanningsforskning via partnerskap, nettverk og det som i notatet kalles "brokerage agencies" kan praksis og politikktutforming bygges på bedre kunnskap enn i dag. Det pekes på at det tar tid før fordelene ved slikt samarbeid viser seg, og at det derfor er viktig at slike nettverk også har bærekraft på lengre sikt.

Notatet framholder at det først og fremst er medlemslandene selv som har ansvar og myndighet på dette området, og at - som notatet viser - det er tatt en rekke nasjonale initiativ allerede. På EU nivå kan en likevel hjelpe medlemslandene gjennom å knytte sammen eksisterende erfaringer og ekspertise. For å gjennomføre dette foreslår Kommisjonen at det tas en rekke initiativer i perioden 2007-2009.

Kommisjonens progress report 2007

Hovedbudskapet i årets rapport vil være at progresjonen mot de mål en har satt seg for utdanning innen 2010, er for svak. Rapporten baserer seg på 2006 tall (med noen unntak). Rapporten, som blant annet måler utviklingen knyttet til de 5 benchmarks for utdanning i Europa som ble fastsatt i 2002, har følgende hovedfunn:

- Det er fremdeles for mange som forlater skolen for tidlig (early school leavers). En har her satt seg som mål at innen 2010 skal maksimalt 10 % av ungdom i aldersgruppen 18-24 år ha forlatt utdanning uten annet enn grunnleggende utdanning (lower secondary education). Ifølge rapporten er andelen fremdeles 15,3 %. I rene tall betyr dette at i 2006 forlot 6 millioner ungdommer i EU utdanning uten annet enn grunnskole. Om en skal nå målet, må dette tallet reduseres med 2 millioner innen 2010.

- En større andel av ungdom i aldersgruppen 20-24 år bør ha fullført videregående opplæring. Målet her er at 85 % av denne aldersgruppen skal ha fullført videregående. Rapporten viser at andelen nå er 77,8 %. Dette er en ganske svak framgang fra 2006 hvor tallet var 77,3 %. Skal en nå dette innen 2010, må ytterligere 2 millioner ungdom i aldersgruppen fullføre videregående opplæring.

- Når det gjelder økning i antall realfagskandidater (MST graduates), nådde en allerede i fjor målet om en 15 % økning i antall kandidater innen 2010. Det er likevel verdt å merke seg at i land som India og Kina er økningen enda sterkere. Videre er det både forskjeller mellom ulike medlemsland og en generell tendens til for svak rekruttering av kvinner til realfag.

- Alt for få voksne deltar i voksenopplæring. Målet en har satt for 2010 er at 12,5 % av den voksne befolkning (25-64 år) skal delta i voksenopplæringsaktiviteter. Rapporten viser at andelen i 2006 var 9,6 %. Dette er en nedgang i forhold til 2005 hvor 10,8 % deltok. Om en skal nå målet innen 2010 må ytterligere 8 millioner voksne delta i voksenopplæring.

- Andelen av 15-åringene i Europa med svake leseferdigheter er fremdeles for høy. Her baserer en seg på PISA-undersøkelsen (OECD) hvor det ikke foreligger nye tall fra i fjor. 19,8 % av 15 åringene vurderes å ha svake leseferdigheter, dvs. om lag hver femte elev. Målet er at andelen innen 2010 skal reduseres med 20 %. Tall fra den siste PISA undersøkelsen ble lagt fram desember 2007, altså for sent til å komme med her.

Når det gjelder resultatene for Norge, framgår det at vi ligger over EU gjennomsnittet på alle områder, med unntak av antall utdannede realfagskandidater pr 1000 i aldersgruppen 20-29. Her ligger vi under, riktignok indikeres det en positiv tendens her, men den er ikke sterkere enn gjennomsnittet i EU. Det er likevel verdt å merke seg at inndeling i tabellen med over eller under EU-gjennomsnitt er en ganske grov inndeling som kan skjule store ulikheter i mellom land i samme kategori. Etter rapporten ble ferdigstilt har også de svake norske 2006 resultatene fra PISA kommet til.

Kommisjonens handlingsplan for voksenopplæring

Kommisjonen la i fjor høst fram en melding om voksenopplæring (Com 2006/614 "It is never too late to learn"). Denne ble i høst fulgt opp av en melding om en handlingsplan for voksenopplæring (Com 2007/558). Meldingen fikk tittelen "It is always a good time to learn."

Europa vil stå overfor utfordringer i årene som kommer, som gjør at en vil trenge tilby voksenopplæring av høy kvalitet og som er tilgjengelig for de som trenger det. Det pekes her på demografiske endringer vil føre til mangel på kvalifisert arbeidskraft. Det er behov for å styrke kompetansen til de nær 80 millioner arbeidstakere i Europa som i dag vurderes til å ha lave formelle kvalifikasjoner, og som vil ha vansker med å besette framtidens jobber. Det er tilsynelatende et vedvarende problem at en for stor andel av ungdommen ikke går videre etter grunnleggende utdanning. Disse trenger en ny sjanse til å bedre sine kvalifikasjoner. Det er behov for å redusere problemet med fattigdom og sosial utstøting blant marginaliserte grupper og innvandreres integrering i samfunn og arbeidsliv må bedres. Videre må en møte utfordringen som ligger i at deltakelse i livslang læring reduseres etter fylte 34 år. Dette blir særlig viktig når arbeidsstokken etter hvert eldes.

Målet med handlingsplanen er å implementere de 5 hovedbudskap som ligger i meldingen fra i fjor. Det vil si 1) fjerne hindringer for deltakelse, 2) øke kvalitet og effektivitet, 3) bedre systemene for validering og godkjenning av realkompetanse, 4) sikre tilstrekkelige investeringer og 5) bedre grunnlaget for å kunne følge utviklingen i sektoren (statistikk, indikatorer, evaluering etc.).

Meldingen framholder at en sterk og effektiv voksenopplæringssektor har enkelte grunnelementer for henger nært sammen. **For det første** er må det være vedtatt en politikk på feltet som møter samfunnets og økonomiens behov. Det betyr at offentlige myndigheter sammen med andre aktører må føre en aktiv politikk ("intervene") for å bedre tilgangen til utdanning, sikre kvaliteten og sørge anerkjennelse av de ferdigheter den enkelte har opparbeidet. **For det andre** er god ledelse og styring av sektoren nødvendig. Dette innebærer blant annet fokus på voksne elever, en innovativ tilnærming til læring, gode behovsanalyser, effektiv administrasjons- og finansieringssystemer, en profesjonell stab, kvalitetssikringsmekanismer, nært samarbeid med andre deler av utdanningssektoren og samfunns- og arbeidslivet. **For det tredje** må de som faktisk leverer voksenopplæring kunne møte behovene til den enkelte, svare på behovene fra arbeidsmarkedet og stimulere til ytterligere etterspørsel.

Kommisjonen inviterer på bakgrunn av dette, medlemslandene til å delta i det de kaller en Europeisk handlingsplan for sektoren som følger de fem ovennevnte hovedelementene og er nærmere beskrevet i meldingen.

Rådsmøte for utdanningsområdet 15 og 16 november

Det var rådsmøte for utdannings-, kultur og ungdomssaker her i Brussel 15 og 16 november hvor blant annet følgende saker stod på dagsorden:

- Europeisk kvalifikasjonsrammeverk (EQF) -
- Rådskonklusjoner angående kvalitet i lærerutdanningen
- Rådsresolusjon om utdanning som en nøkkelfaktor i Lisboastrategien
- Rådsresolusjon om nye ferdigheter for nye jobber
- Forslag om etablering av annen fase av Erasmus Mundus
- Rådsresolusjon om modernisering av universitetene

Europeisk kvalifikasjonsrammeverk

En har her kommet til enighet, og siste avstemning i Europaparlamentet var i slutten av oktober. Det som gjenstår nå er en mer detaljert teknisk gjennomgang av teksten og oversettelse. Den formelle beslutning i Rådet vil bli tatt som en såkalt A-sak (uten diskusjon) i desember, slik at rekommandasjonen trer i kraft ut på nyåret.

Nå starter arbeidet med å implementere EQF med sikte på at det skal reflekteres i nasjonale kvalifikasjonssystemer innen 2010 og i nasjonale vitnemål innen 2012. Det første som vil skje er at det i desember eller januar går ut en invitasjon til landene (inkludert Norge) om å oppnevne et medlem til et europeisk rådgivende organ for EQF. Komiteen vil etter planen ha sitt første møte i mars. Videre skal det etter hvert oppnevnes såkalte nasjonale koordineringspunkt. Det er allerede i gang en rekke pilotprosjekt for å få erfaring - inkludert en nordisk samarbeidsprosjekt - alle med støtte gjennom Livslang læringsprogrammet. Det vil bli utlyst midler til ytterligere prosjekter i løpet av 2008. Det er også planer om å arrangere en større konferanse om EQF i april 2008.

Rådskonklusjoner angående kvalitet i lærerutdanningen

Se ovenfor under Kommissjonens melding om lærerutdanning

Rådsresolusjon om utdanning som nøkkelfaktor i Lisboastrategien

Denne resolusjonen var et innspill til den revisjon av de overordnede retningslinjene for Lisboastrategien (Integrated Guidelines). I resolusjonen inviteres medlemslandene og Kommissjonen til å understreke betydningen av utdanning i den overordnede Lisboastrategi og særlig i de delene av de integrerte retningslinjene som omhandler konkurransedyktighet og arbeidsliv. En bør framheve utdanningens betydning ikke bare for sysselsetting, konkurransedyktighet og innovasjon, men også for sosial utjevning, aktivt medborgerskap og enkeltmennesker.

Videre må en sikre at utdanningspolitikken er tilpasset andre områder som forskning, næringsliv og innovasjon, informasjonssamfunnet, arbeidsliv og sysselsetting, sosialpolitikk m.v. og styrke samarbeidet mellom Rådet på utdanningsområdet og andre rådskonstellasjoner. Og dessuten sikre klare forbindelser mellom arbeidsprogrammet Education and Training 2010 og de integrerte retningslinjene for vekst og sysselsetting (Lisboastrategien) samtidig som at organiseringen av samarbeidet mellom medlemslandene og Kommissjonen styrkes, og til sist å reflektere rundt de hovedprioriteringer som bør ligge i arbeidsprogrammet etter 2010.

Resolusjon om nye ferdigheter for nye jobber

Resolusjon er nært knyttet til Lisboastrategien og særlig de av de integrerte retningslinjene i dette arbeidet som omhandler arbeidsmarkedet og sysselsetting og behovet for tilpasse utdanning til framtidens arbeidsmarked.

Det som kanskje særlig er grunn til å merke seg er henstillingen til Kommissjonen om å analysere behovet for ytterligere rådgivningsmekanismer for å styrke evnen til å identifisere nye typer jobber og ferdighetsbehov på europeisk nivå. Slike bør basere seg på eksisterende sektorkunnskap og prosjekter. Målet med slike mekanismer vil være å utvikle regelmessige fremtidsanalyser ("foresights") om ferdighetsbehov på mellomlang sikt og identifisere misforhold mellom eksisterende ferdigheter og behov på kort sikt.

I resolusjonen heter det at slike mekanismer bør bygge på ekspertise fra næringsliv, utdanning m.v. og eksisterende analyser av arbeidsmarkedet. Videre bes Kommissjonen om å styrke Cedefops Skillsnet som arbeider innen dette feltet, samt senere å rapportere om hvordan resolusjonen er fulgt opp.

Andre fase av Erasmus Mundusprogrammet

En kom fram til en foreløpig politisk enighet (general approach) når det gjaldt annen fase av Erasmus Mundus, se ovenfor.

Rådsresolusjon om modernisering av universitetene

Denne rådsresolusjonen ble diskutert på rådsmøte for utdanningsministre 15 og 16 november og ble formelt vedtatt på konkurranseevnerådsmøte (forskningsministre) noe senere i samme måned. Resolusjonen er bl.a. en oppfølging av Kommissjonens melding Com 2006/208 om modernisering av universitetene som kom i fjor sommer. Resolusjonen oppfordrer medlemslandene til:

- Stimulere og styrke institusjoner og nettverk i verdensklasse som kan konkurrere internasjonalt og tiltrekke seg de fremste talenter
- Iverksette tiltak for internasjonalisering gjennom internasjonale evalueringer, samarbeid om fellesgrader og anerkjennelse av akademiske kvalifikasjoner
- Iverksette tiltak for å modernisere institusjonene mht. autonomi, ansvar, ledelse og administrasjon og innovasjonsevne og evne til å modernisere curricula for bedre å møte arbeidsmarkedets og den enkeltes behov
- Fremme institusjonenes bidrag til innovasjon, vekst og sysselsetting, så vel som til kultur, gjennom å oppmuntre til partnerskap med andre samfunnsaktører

- Få på plass konkrete insentiver for å oppmuntre institusjonene til å åpne opp for ikke-tradisjonelle studenter og voksne og videreutvikle sin rolle i livslang læring
- Utvikle bedre lærings- og forskningsmiljø for studenter og unge forskere gjennom mer prosjektbasert læring og involvering av studenter i forskning
- Iverksette tiltak for å sikre at systemene fremmer bred og rettferdig deltakelse i mobilitetsordninger, slik høyere utdanning blir tilgjengelig for unge talenter uavhengig av kjønn, økonomisk status, sosial eller språklig bakgrunn, samt å utvide den sosiale dimensjonen i høyere utdanning - hvorav et tiltak vil kunne være å utvikle internasjonalt sammenliknbar data på området
- Styrke attraktiviteten til europeisk høyere utdanning gjennom å oppmuntre institusjonene til aktivt å bruke samarbeids- og mobilitetsordninger - så som Erasmus Mundus
- Bruke strukturfondene til å modernisere europeisk høyere utdanning

Resolusjonen anmoder videre Kommisjonen om å jobbe videre sammen med medlemslandene innen rammen av Education and Training 2010 programmet og utdanningsprogrammene.

Utkast til Joint progress report 2008

Kommisjonen la i november fram utkast til Joint Progress report 2008 (Com 2007/703). Dette er en del av en øvelse som foregår annethvert år. Utkastet skal munne ut i en felles rapport fra Kommisjonen og Rådet om framgang mot Lisboamålene på utdanningsområdet. Utkastet fra Kommisjonen baserer seg dels på de nasjonale rapporter medlemslandene - og EØS/EFTA-landene - sendte inn i sommer og dels på den progress report Kommisjonen lager årlig (se ovenfor).

Rådet går nå i gang med en diskusjon og gjennomgang av utkastet. Målet er å kunne vedta en endelig felles rapport på neste rådsmøte for utdanningsministre i februar neste år. Denne rapporten vil i sin tur være basis for en rekke såkalte "Key messages" på utdanningsområdet til vårens møte for Det Europeiske Råd (stats- og regjeringssjefer).

Rapporten peker på at det er framgang på den rekke områder, men at det også gjenstår betydelige utfordringer. Særlig bør følgende områder vies oppmerksomhet framover:

- *Styrking av den generelle kvalifikasjonsnivået.* For mange ungdommer faller for tidlig ut at skolesystemet (etter grunnleggende utdanning), og deltakelsen i voksenopplæring er for lav, særlig blant eldre og personer som i utgangspunktet har lave formelle kvalifikasjoner. Om en legger til grunn at de arbeidsplasser som skapes i Europa i framtiden vil kreve stadig høyere kvalifikasjoner, har en utfordringer knyttet til en stor del av arbeidsstokken.
- *Livslang læringsstrategier.* Mange land har framgang på dette området, særlig om en ser på tidlig læring, kvalifikasjonsrammeverk og anerkjennelse av realkompetanse. Likevel mangler en rekke land innovative læringspartnerskap og bærekraftige modeller for finansiering. Sikre effektiv implementering av reformer synes å være en utfordring for alle
- *Kunnskapstriangelet.* Triangelet utdanning, forskning og innovasjon er sentralt i satsningen på økt vekst og sysselsetting. Det er derfor viktig å få fart på nødvendige reformer i universitetssektoren, fremme fremdragende forskning og utdanning og partnerskap mellom akademia og næringsliv.

Det er framgang på en rekke områder, selv om det fremdeles går for sent. Meldingen framholder at flertallet av landene har nå på plass strategier for livslang læring og at systemer for validering av realkompetanse er i ferd med å komme på plass. Viktigheten av et godt pedagogisk tilbud i tidlig alder er i økende grad anerkjent i de europeiske landene. Det jobbes nå med utvikling av pedagogisk innhold, styrke personalets kompetanse, kvalitetsvurdering og økning av investeringene. Det har vært solid framgang når det gjelder å gi høyere utdanningsinstitusjoner mer autonomi. Dette gjelder både økt budsjettfrihet og innføring av nye mekanismer for definere ansvar. Og det store flertallet av landene legger stor vekt på utdanning i sine Lisboareformprogram for perioden 05-08.

På andre områder er framgangen utilstrekkelig. Det pekes for eksempel på implementering av strategiene for livslang læring. Det er viktig at utdanningsinstitusjoner på alle nivå forplikter og involverer seg, at innsatsen er koordinert og at partnerskap med berørte aktører er på plass. Det er fremdeles for mange som faller fra skolen for tidlig (early school leavers), dvs. bare med grunnleggende, obligatorisk utdanning. Det er også en for lav

andel som fullfører sin videregående opplæring. Selv om en kan se en viss framgang på dette området, er denne alt for svak til å nå de målene en har satt seg for 2010. Læreryrket må bli mer attraktivt enn det er i dag. Det er verdt å merke seg at lærernes kvalitet synes å være den faktor som i størst grad påvirker elevenes prestasjoner. På tross av dette er etter- og videreutdanningen for lærere i en rekke land utilstrekkelig.

Høyere utdanningsinstitusjoners rolle i forskning og innovasjon og partnerskap mellom akademia og næringsliv må styrkes. De nordiske land og Storbritannia trekkes her fram som gode eksempler. Tiltak for å utvikle og støtte fremdragende miljøer og institusjoner må fokusere på alle sider av kunnskapstriangelet. Å få til økte private investeringer i universitets- og høyskolesektoren er fremdeles en utfordring

Når det gjelder voksnes deltakelse i livslang læring går utviklingen ikke lengre riktig vei. Målet er 12,5 % deltakelse, men tallene for 2006 er 9,6 %, noe som er en nedgang fra året før. I tillegg skjuler disse tallene en viktig ubalanse i hvilke voksne som utnytter slike tilbud. Personer med et høyt utdanningsnivå fra før har 6 ganger større sannsynlighet for å delta i slike aktiviteter.

Yrkesopplæringens relevans for arbeidsmarkedet er helt avgjørende, men det liten framgang når det gjelder å utvikle analyser av framtidens kvalifikasjonsbehov. Noen land har etablert systemer for kvalitetssikring, men fremdeles mangler mange dette. Yrkesopplæring er ofte også dårlig integrert med øvrige deler av utdanningssystemet, særlig gjelder det koblingen til høyere utdanning.

Det slovenske formannskap våren 2008 – saker på utdanningsområdet

Slovenia tar, som det første av de ”nye” medlemslandene over formannskapet 1. januar 2008. Overordnede saker for Slovenia vil bli ratifisering av Reformtraktaten, EUs samarbeid med Vest-Balkan, Lisboastrategien og fasen 08-10, energi og klima og til slutt interkulturell dialog, som jo har sitt eget år i 2008.

Prioriterte områder for utdanning blir a) styrke livslang læring som sentralt element i Lisboastrategien b) fremme kreativitet og innovasjon særlig i skolen c) livslang læring og ledelse/styring av høyere utdanning d) fremme interkulturell dialog og flerspråklighet og e) utvidelse, Vest-Balkan og utdanningens rolle i dette.

Når det gjelder punkt a) blir Joint Progress report for 2008 - som etter planen skal vedtas i februar - og ikke minst de Nøkkelbudskap på utdanningsområdet som skal leveres til vårtoppmøtet, viktig. Sistnevnte vil gi Det europeiske Råd status for utdanningsområdet og anbefalinger om videre samarbeid og utviklingsområder.

Under punkt b) blir det en konferanse i Slovenia om dette 9 til 10 april om kreativitet og innovasjon i skolen. Formannskapet vil også legge fram forslag til rådskonklusjoner om dette. Jeg antar det blir til rådsmøte for utdanningsministre 21 til 22 mai her i Brussel.

Punkt c) vil blant annet bli dekket av en konferanse i Slovenia 9 til 11 mars om høyere utdannings bidrag til utviklingen av livslang læring.

Punkt d) vil blant annet omfatte oppfølging av forslaget om Erasmus Mundus II, en ministerkonferanse om flerspråklighet her i Brussel 15 februar (dvs. dagen etter rådsmøte for utdanningsministrene) og konferansen i Oslo 5-6 juni.

For punkt e) blir det viktig å involvere Vest-Balkan og kandidatland så langt mulig i de øvrige aktiviteter. En oppdatering av det formelle grunnlaget for European Training Foundation (ETF) i Torino står også på dagsordenen.

Andre saker som vil stå på agendaen er oppfølging av handlingsplanen for voksenopplæring. Det gjør også et forslag om en rekommendasjon om ECVET og et forslag om en rekommendasjon om kvalitetssikring i yrkesopplæring som Kommisjonen etter planen skal legge fram våren/sommeren 2008.

I tillegg til ovennevnte konferanser kan en merke seg at det skal være en konferanse om kvalitet i mobilitet 12 og 13 juni, det skal være møte for generaldirektører for yrkesopplæring 1 til 4 mars og møte for generaldirektører for høyere utdanning 11 til 13 juni. Alle disse vil være i Slovenia.